GGD Limburg-Noord

VERZONDEN
28 NOV 2023

Postbus 1150
5900 BD Venlo
088 - 11 91 200
info.ggd@vrln.nl
www.ggdlimburgnoord.nl

Gemeente Nederweert
T.a.v. de heer Hartjes
Postbus 2728
6030 AA NEDERWEERT

datum	23 november 2023	**behandeld door**	Milieu /MM/ CW
uw kenmerk		**telefoonnummer**	+31881191200
ons kenmerk	UIT055657	**bijlage(n)**	

onderwerp Advies inzake woningbouwlocatie Gutjesweg (gemeentewerf) te Nederweert

Geachte heer Hartjes,

De gemeente Nederweert heeft het team milieu van de GGD Limburg-Noord (GGD) gevraagd om een advies uit te brengen met betrekking toekomstige woningbouw (in de nabijheid van veehouderijen) ter plaatse van de gemeentewerf aan de Gutjesweg (gemeente Nederweert).

Op 24 juli heeft er allereerst een overleg plaatsgevonden tussen de gemeente Nederweert en GGD medewerkers (mevrouw M. Meijerink, mevrouw P. Leunissen, mevrouw M. Beelen en mevrouw E. Jansen). Het doel van dit overleg was om het plan en de aanleiding mondeling toe te lichten.
De vraag van de gemeente is om te kijken wat de mogelijke effecten zijn van de in de omgeving aanwezige agrarische bedrijven op de gezondheid van toekomstige bewoners.
Tijdens dit gesprek heeft de GGD aangegeven om ook breder te adviseren ten aanzien van dit plan. Deze aandachtspunten zullen aan het eind van het advies worden opgenomen.

U geeft aan dat voor deze toekomstige woningbouw het bestemmingsplan gewijzigd moet worden. Voor de bestemmingsplan wijziging dient in het kader van de uitvoerbaarheid en een goede ruimtelijke ordening onderzocht worden of ter plaatse van het plangebied sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. In de omgeving van het plangebied zijn meerdere veehouderijen en een manege aanwezig. Daarom moeten onder andere de mogelijke gezondheidseffecten beoordeeld worden die kunnen optreden ten gevolge van geur, fijnstof en endotoxinen door veehouderijen en de naastgelegen manege.

De door u hiervoor beschikbaar gestelde informatie is o.a.:
- Rapportage - Onderzoek geur en gezondheid veehouderijen Gutjesweg gemeentewerf - Gemeente Nederweert – Pouderoyen-Tonnaer; Rapportnummer: J230009.005/ELO; **concept** 17 oktober 2023
- Rapportage – Bestemmingsplan Toelichting - Gebiedsontwikkeling Gutjesweg Budschop – Nederweert - Pouderoyen-Tonnaer; Rapportnummer:

Achtergrond: gezondheid en veehouderij
Omwonenden van veehouderijen kunnen een verhoogde blootstelling hebben aan onder meer geur, fijn stof, biologische agentia en infectieziekten. Van geur is bekend dat dit kan leiden tot hinder en gezondheidsklachten zoals misselijkheid en hoofdpijn. Van veegerelateerd fijn stof, endotoxinen en biologische agentia is bekend dat deze tot gezondheidseffecten kunnen leiden zoals luchtwegklachten en van dier-op-mens overdraagbare infectieziekten.
Voor veel milieufactoren gelden wettelijke normen. Het is bekend dat ook onder de algemeen wettelijke normen gezondheidseffecten optreden, echter het is nog niet goed inzichtelijk vanaf welke concentraties of binnen welke afstand tot aan veehouderijen het risico is verhoogd.

Daarnaast is in de huidige wetgeving onvoldoende opgenomen dat bij vergunningverlening rekening gehouden dient te worden met het **cumulatieve effect** als een gevoelige bestemming (o.a. woningen) omgeven is/wordt door meerdere veehouderijen.

Door gebruik te maken van het GGD advies kan de gemeente gezondheid meewegen in haar besluitvorming rondom deze aanvraag.
Op basis van bovenstaande informatie is het advies van de GGD aan de gemeente om bij lopende- en nieuwe vergunningaanvragen of meldingen, te vermijden dat de gezondheidsrisico's voor omwonenden groter worden. Dit kan door:

- voorkomen nieuwe knelpunten;
- voorkomen dat bestaande knelpunten vergroten.

Planomschrijving locatie gemeentewerf/Gutjesweg te Nederweert
Het betreft een bouwplan/herontwikkeling welke is gelegen ten oosten van de kern Nederweert. In het zuiden wordt het plangebied begrensd door Budschop en in het westen door de Gutjesweg
Het plangebied grenst direct aan de dorpskern van Nederweert.

Het beoogde plan heeft als doel ongeveer 70 woningen te realiseren, t.w. een woongebouw met 20 appartementen, 10 rug-aan-rug woningen, 37 geschakelde woningen, 4 vrijstaande woningen en 8 woonwagenstandplaatsen in de vorm van chalets.
De bestaande bedrijfsbebouwing van de (voormalige) gemeentewerf en brandweerkazerne wordt gesloopt om dit planvoornemen mogelijk te maken.

De directe omgeving kenmerkt zich als rustige woonwijk (woonkern Nederweert). Tevens liggen in de directe omgeving van de planlocatie circa 22 veehouderijen (waaronder pluimveehouderijen, rundvee, en schapenhouderijen).
Dichtstbijzijnde veehouderij is een varkenshouderij aan de Ospelseweg 65 en ligt op 284 meter van het plangebied. In het zuiden ligt op 327 meter een paardenhouderij aan de Schansstraat.
Er bevindt zich een geitenhouderij binnen een straal van 2 kilometer, t.w. op circa 1 kilometer van de planlocatie.

Limburg-Noord

GGD advisering
Het bouwplan/herontwikkeling wordt gerealiseerd ter plekke van de gemeentewerf in Nederweert.

Door gebruik te maken van het GGD advies kan de gemeente gezondheid meewegen in haar besluitvorming rondom deze aanvraag. Het advies is om gezondheid integraal onderdeel te laten zijn van de besluitvorming en te streven naar een verbetering van de gezondheid voor inwoners.

Afstand
GGD Nederland heeft een standpunt (2011) ingenomen dat bij planontwikkeling (nieuwe gevoelige bestemmingen) bij voorkeur een afstand van minimaal 250 meter aangehouden wordt tussen veehouderijen en gevoelige bestemmingen (o.a. woningen).

In deze specifieke situatie is de afstand gevoelige bestemming en dichtstbijzijnde veehouderij 284 meter.
Tevens is op zowel circa 1.1 als 2.5 kilometer van het plangebied een geitenhouderij gelegen. Bij geitenhouderijen is er tot een afstand van 2 kilometer een verhoogde kans op longontsteking gevonden. De oorzaak van het verhoogde risico op longontsteking rond geitenbedrijven is vooralsnog onbekend en onderwerp van vervolgonderzoek. Echter, de geitenhouderij gesitueerd op een afstand van 1.1 kilometer heeft de beschikking over 5 geiten, dit wordt als niet bedrijfsmatig (minimaal 50 geiten) gezien.

Aanvullend kan opgemerkt worden dat in alle situaties wordt voldaan aan de minimale afstand van 250 meter c.q. 2 kilometer van veehouderij tot gevoelige bestemming.

Geur
Geurwaarneming is een biologische reactie op geurstoffen hetgeen kan leiden tot lichamelijke reacties. De hinderlijkheid is afhankelijk van de aangenaamheid, duur, frequentie en intensiteit van de geur en deze is individueel bepaald. Geur kan leiden tot hinder en daarmee samenhangend klachten als misselijkheid, hoofdpijn, prikkeling van slijmvliezen, irritatie van ogen en neus en slaapproblemen.
De GGD acht maximaal 12% geurhinder acceptabel in woongebieden. Dit hinderniveau komt overeen met een maximale voorgrondbelasting van respectievelijk 2 en 5 OU/m3 voor woongebieden respectievelijk buitengebied en een maximale achtergrondbelasting van respectievelijk 5 en 10 OU/m3 voor woongebieden c.q. buitengebied.
Voor het beoordelen van het woon- en leefklimaat is de achtergrondbelasting het belangrijkst.

De gemeente Nederweert heeft in haar geurverordening voor diverse deelgebieden geurnormen opgenomen. In deze situatie ligt het grootste gedeelte van het plangebied in invloedsgebied F waarvoor een geurnorm van 9,0 OU geldt. Het zuiden van het plangebied ligt in invloedsgebied A en daar geldt een geurnorm van 1,5 OU.

In de beschikbare rapportage staat vermeld dat voor de planlocatie de achtergrondbelasting is berekend. Dit is gedaan op basis van de vigerende vergunningen zoals opgenomen in de Kernregistratie dierverblijven (KRD) (13-3-2023). Op basis van het **voorlopig ontwerp** van het stedenbouwkundig plan varieert de achtergrondbelasting van 5,3 OU (zuidelijke deel van het plangebied, in de woonkern

Nederweert) tot 6,2 OU (noordelijke deel van het plangebied, in de kernrandzone van Nederweert).
Bij de realisatie van deze planontwikkeling wordt niet voldaan aan de gezondheidkundige advieswaarde (achtergrondbelasting) voor woongebieden, wel aan gezondheidkundige advieswaarde (achtergrondbelasting) voor buitengebied.

Fijn stof / biologische agentia
Blootstelling aan fijn stof (PM2.5 en PM10) kan leiden tot luchtwegklachten, acute klachten van ogen, neus en bovenste luchtwegen en verminderde longfunctie. Naast het fijn stof dat direct afkomstig is uit de stallen, vindt vorming van secundair fijn stof plaats doordat het vrijkomende ammoniak uit de stallen reageert met andere stoffen in de lucht. Deze omzetting gebeurt in de hogere luchtlagen van de atmosfeer waardoor het effectgebied van secundair fijn stof ver buiten de leefomgeving van omwonenden ligt en effect heeft op de volksgezondheid.
De wettelijke norm voor PM10 ligt op 40 ug/m3 en maximaal 35 overschrijdingsdagen met een belasting van 50 ug/m3.
Ook onder deze norm worden gezondheidseffecten gevonden.
Vandaar dat de WHO deze normen heeft aangescherpt (september 2021 en de volgende strengere normen hanteert, te weten PM10 15 ug/m3 en voor PM2.5 5 ug/m3 en voor stikstofdioxide 10 ug/m3 (jaarlijks gemiddelde).

In de beschikbare rapportage staat vermeld dat de achtergrondconcentratie voor PM10 18-19 ug/m3 bedraagt (voor de planlocatie).
De indicatieve cumulatieve belasting PM10 vanuit veehouderijbedrijven ter plaatse van het plangebied ligt tussen de 20 en 20,5 ug/m3.
Het advies van de GGD is om toe te werken naar de strengere advieswaarden van de WHO. Waarbij opgemerkt dient te worden dat iedere vermindering van luchtverontreiniging tot gezondheidswinst zal leiden.

In de beoogde situatie ligt de PM10 concentratie boven de WHO advieswaarde van 2021.

Opmerking:
In de beschikbare rapportage zijn geen gegevens vermeld inzake PM2.5 en NO2 concentratie.

Endotoxinen
Endotoxinen kunnen via inademing acute luchtwegklachten en chronische effecten op de luchtwegen veroorzaken.
Op dit moment wordt de advieswaarde van 30 EU/m3 (buitenlucht) gehanteerd, in afwachting van uitkomsten van onderzoek naar de variatie en spreiding in metingen van endotoxinen.

In de beschikbare rapportage staat vermeld dat de planlocatie op ruime afstand is gesitueerd van de individuele en indicatieve cumulatieve endotoxine-risicocontouren van veehouderijen.

Geluid
De GGD adviseert een gezondheidskundige richtwaarde op de hoogst belaste gevel voor de bronnen wegverkeer, railverkeer en bedrijven tezamen van 50 Lden en 40 dB Lnight. En aanvullend een maximale binnenwaarde van 33 dB Lden.
In de aanvullende aanbevelingen is opgenomen om de woningen zo vorm te geven dat er minimaal één zijde van de woning rustig is, waar geen geur of geluid overheerst en met een prettig (zo mogelijk groen en natuurlijk) uitzicht en/of buitenruimte.

Opmerking:
In de beschikbaar gestelde rapportage is het aspect geluid niet meegenomen.

Bodem
Uit de rapportage "bodemonderzoek gebiedsontwikkeling Gutjesweg te Nederweert" blijkt dat de bodem plaatselijk verontreinigd is met o.a. PAK, metalen, PCB en dat het grondwater plaatselijk sterk verontreinigd is met nikkel.
In deze rapportage staat o.a. vermeld dat het advies is om onderzoek te verrichten ter plaatse van de verdachte deellocaties binnen het plangebied (Bron: Bodemonderzoek gebiedsontwikkeling Gutjesweg te Nederweert; Geonius; rapportnummer MA230123.R01.V1.0; 6 oktober 2023).

Advies GGD: indien de resultaten van het aanvullend onderzoek beschikbaar zijn kan de GGD een gezondheidkundig advies, voor de betreffende gebruiksfunctie, opstellen.

Opmerking: PFAS (per- en polyfluralkylstoffen) werden vroeger gebruikt bij diverse bedrijfsactiviteiten. Van veel PFAS-stoffen is bewezen dat ze schadelijk kunnen zijn voor mens en milieu. In het algemeen worden de gezondheidkundige grenswaarden door blootstelling vanuit de bodem niet overschreden. Dit kan anders zijn op plekken waar bijvoorbeeld in het verleden is gewerkt met PFAS-houdende producten, zoals bijvoorbeeld smeermiddelen en brandblusschuim.
Het advies van de GGD is om te onderzoeken of deze stoffen in het verleden zijn gebruikt op deze locatie en of deze stoffen in verhoogde mate voorkomen op deze locatie.

Conclusie en aanbevelingen
De planlocatie wordt gerealiseerd op de 'gemeentewerf' en grenst direct aan de dorpskern van Nederweert.
De planlocatie voldoet aan de minimale afstand van 250 meter c.q. 2 kilometer van veehouderij tot gevoelige bestemming.
De beschreven milieufactoren voldoen niet allemaal aan de gezondheidkundige advieswaarden (m.n. de achtergrondgeurbelasting voor een gedeelte van de planlocatie).

De GGD'en pleiten voor meer inzet op gezonde lucht. En dat is alleen haalbaar als iedereen – burger, bedrijf en overheid – zijn steentje bijdraagt. Begin 2020 is het Schone Lucht Akkoord afgesloten tussen Rijk, provincies en een groeiend aantal gemeenten. Het doel van dit akkoord is om de gezondheidsschade door luchtvervuiling te verminderen. Het streven is om gezondheidswinst te behalen door in 2030 ten opzichte van 2016 de uitstoot van binnenlandse bronnen minimaal te halveren.

De GGD vindt het mooi om te vernemen dat de gemeente Nederweert is aangesloten bij dit Schone Lucht Akkoord. (Deelnemers Schone Lucht Akkoord - Schone lucht akkoord; peildatum 29 september 2023).
De GGD Limburg-Noord kan adviseren indien de gemeente dit programma verder gaat uitwerken.

Echter, met deze planontwikkeling kan een grotendeels aanvaardbaar woon- en leefklimaat worden gewaarborgd.

Aanvullend kan opgemerkt worden dat dit woonconcept kan bijdragen aan positieve gezondheidseffecten (sociale cohesie, ontmoeten, bewegen etc.).
Naast het zorgen dat de schade aan gezondheid zo laag mogelijk is kunnen we ook de gezondheid bevorderen door het stimuleren van gezond gedrag en zorgen dat dit een makkelijke keuze is.
Het levensloop bestendig woonconcept voorziet in het bevorderen van de sociale cohesie van de bewoners. Denk daarnaast aan het faciliteren en stimuleren van buurtinitiatieven (moestuinen, buurtmoeders) en sportactiviteiten om ontmoeten te stimuleren. Aanvullend kan er nog gedacht worden aan ontmoetingsplekken. Bied hiervoor voorzieningen om elkaar te ontmoeten, zoals bankjes op pleinen, bij speelplekken en in parken en anderen natuurlijke omgevingen en elementen die als informele zitplaats gebruikt kunnen worden, bijvoorbeeld trappen, brede paaltjes, et cetera. Dit kan ouderen en mensen die slecht ter been zijn stimuleren in beweging te komen/blijven.
Een natuurlijke omgeving kan een positieve invloed hebben op de gezondheid, omdat het mensen stimuleert om te bewegen en ontspanning en rust biedt. Het biedt verder ontmoetingsplekken en maakt klimaatbestendiger. Aangezien de woonkern is omgeven door buitengebied, wordt de gezondheid van de inwoners positief gestimuleerd en beïnvloed.
Het woonconcept speelt wat betreft het bevorderen van de gezondheid van de toekomstige bewoners behendig in op de toekomst.

Aanvullende aanbevelingen/tips zijn:

- De GGD vindt een goede communicatie met en naar de omgeving belangrijk. De eventuele negatieve risicoperceptie van omwonenden kan door het krijgen van goede informatie en voorlichting positief worden bijgesteld. Aanbevolen wordt dan ook hier vóór en tijdens planrealisatie voldoende aandacht aan te besteden.
- Het sociale domein en het gebiedsgericht werken investeren veel in zelf- en samenredzaamheid. Het is daarbij dus belangrijk om vooraf te vragen wat de bewoners nodig hebben.
- Het inpassen van deze woningen in het plangebied met inpassing van groen heeft een directe relatie met gezondheid. De aanwezigheid van groen is positief geassocieerd met o.a. de ervaren gezondheid van bewoners.
- Een goede woning is zowel duurzaam (energiezuinig, goed geïsoleerd, klimaatbestendig) als gezond. Door zorg te dragen voor een prettige temperatuur en luchtvochtigheid, een goede binnenluchtkwaliteit en voldoende rust in het gebouw kunnen gezondheidsklachten die samenhangen met het gebouw worden voorkomen. Mensen zijn immers veel

in gebouwen en circa 70% van hun tijd in hun eigen woning. Schadelijke stoffen zoals koolmonoxide horen niet in een gezond gebouw.
Ventilatie, verwarming en zonwering zijn eenvoudig te bedienen en onderhouden.
Een aantal aanvullende aandachtspunten ten behoeve van het binnenklimaat van de woningen zijn:

a. Mechanisch ventilatiesysteem:
    i. Indien mechanisch ventilatiesysteem in woningen wordt aangelegd, denk aan goede controle ontwerp- en inregelgegevens, geluidsniveau van het systeem
    ii. Onderhoudscontract t.b.v. mechanische ventilatie
    iii. Plaats van inblaasventielen om luchtstroomhinder te voorkomen (juiste soort ventielen)
b. Minimaal één zijde die rustig is, waar geen geur of geluid overheerst en met een prettig (zo mogelijk groen en natuurlijk) uitzicht en/of buitenruimte
c. Klimaatbestendige woning.
d. Een koele omgeving is vooral van belang in een omgeving waar als gevolg van klimaatverandering 'hitte-eilanden' ontstaan en daarmee gepaard gaande hittestress kan optreden.

- In het kader van het verduurzaming vraagstuk en de met enige regelmaat gemelde overlastmeldingen adviseren we terughoudend te zijn met houtkachels. Vanuit gezondheidskundig oogpunt is het goed blootstelling aan houtrook zoveel mogelijk te beperken. Rook is altijd ongezond. Ook voor de stoker zelf.
- Geluidsniveau airco's en buitenunit warmtepomp.
- Aantrekkelijke plekken bieden mensen gelegenheid te ontmoeten, ontspannen en bewegen. Dit voorkomt eenzaamheid en draagt bij aan de fysieke fitheid en sociale cohesie. Ook draagt het bij aan de preventie van hart- en vaatziekten, overgewicht, stress(gerelateerde klachten), diabetes en meer. Door de plekken voldoende dichtbij en voor iedereen, ook kwetsbare mensen, makkelijk toegankelijk te maken kunnen zij zo optimaal mogelijk gebruikt worden. Lopen of fietsen in plaats van met auto of OV is gezonder, beter voor de omgeving en beter voor het klimaat. Aanbevolen wordt dan ook om voetgangers en fietsers te prioriteren. In het plan staan o.a. al voldoende voetpaden beschreven. Daarnaast is het ook belangrijk oog te hebben voor de behoeften van groepen in een kwetsbare positie zoals ouderen, kinderen en mensen die niet goed ter been zijn. Voor langere afstanden kan dit in combinatie met OV.
- Kinderen horen in een veilige en gezonde omgeving te spelen. Denk bij een 'centrale' speelplek daarom na over de ligging van de speelplek: ligt deze in een veilige en overzichtelijke omgeving waar kinderen veilig kunnen spelen? Door de speelplek daarnaast rookvrij te maken, geven we kinderen het goede voorbeeld, maken we roken minder normaal en wordt het schadelijk meeroken voorkomen. Ook is er daardoor minder last van schade en afval door sigarettenpeuken en -pakjes op het terrein.
- Straten, parken, pleinen en water geven aanleiding tot/stimuleren (ongeorganiseerd) sporten en spelen. Dit helpt overgewicht en daarmee samenhangede ziekten zoals hart- en vaatziekten, diabetes en kanker te voorkomen. Het is daarnaast ook goed voor de motorische ontwikkeling van kinderen, bevordert lenigheid en zelfredzaamheid van ouderen en helpt

GGD Limburg-Noord

eenzaamheid en isolement te voorkomen. Buurtsportcoaches kunnen hier ook een mooie schakel in zijn.

Mocht u naar aanleiding van bovenstaande vragen hebben dan kunt u contact opnemen met het team Milieu (contactpersoon mevrouw drs. M. Meijerink) (tel. 088-1191200).

Met vriendelijke groet,

Adjunct Directeur Publieke Gezondheid
Natasja van Montfoort - van de Moosdijk

i.a.a. Gemeente Nederweert – t.a.v. mevrouw I. van de Ven – Postbus 2728 – 6030 AA Nederweert